

Viðbrögð bankaráðs Landsbankans við ábendingum Ríkisendurskoðunar

Bankaráð Landsbankans óskaði eftir því að Ríkisendurskoðun, sem óháður aðili og ytri endurskoðandi Landsbankans, skoðaði sölu bankans á hlut sínum í Borgun. Aðrir höfðu óskað eftir víðtækari skoðun og varð niðurstaðan sú að Ríkisendurskoðun gerði úttekt á tilteknum eignasölum bankans á tímabilinu 2010-16. Bankaráð tekur niðurstöður úttektarinnar og ábendingar sem þar koma fram alvarlega. Bankaráðið mun rýna verklag og ferla innan bankans í ljósi ábendinganna. Á síðustu misserum hefur verið bætt úr mörgu af því sem gagnrýnt er í skýrslunni en mikilvægt er að skoða hvort gera megi enn betur.

Rétt er að benda á að gagnrýni Ríkisendurskoðunar á tiltekna eignasölur Landsbankans nær til sex ára tímabils og á þeim tíma hefur margt breyst, bæði í starfsemi bankans og ytra umhverfi hans. Gagnrýnin snýr að ákvarðanatöku, tímasetningum og verklagi. Heilt yfir má lesa skýrslu Ríkisendurskoðunar þannig að Landsbankinn hafi ekki gætt nægilega að því að viðhafa opin sölufæri á þessu tímabili.

Landsbankinn hefur á því tímabili sem úttekt Ríkisendurskoðunar nær til selt um 6000 eignir og hefur þar verið fylgt þeirri stefnu að viðhafa opið sölufæri, þar sem gætt hefur verið að jafnræði fjárfesta og gagnsæi. Í örfáum tilvikum hefur verið vikið frá þeirri stefnu að viðhafa opið sölufæri. Fyrir því hafa verið mismunandi ástæður en ávallt hafa hagsmunir bankans verið hafðir að leiðarljósi, eins og bankaráð mat þá á hverjum tíma í ljósi þeirra upplýsinga sem þá lágu fyrir. Landsbankinn telur sig ávallt hafa farið eftir þeim lögum og reglum sem í gildi hafa verið á hverjum tíma. Bankaráð hefur jafnframt horft til eigandastefnu ríkisins og litið svo á að framkvæmd við eignasölur bankans hafi rúmast innan þeirra stefnumörkunar og meginsjónarmiða sem þar koma fram.

Bankaráð tekur undir mikilvægi þess að selja eignir bankans í opnu sölufæri og fylgir bankinn nú þeirri meginreglu að viðhafa slíkt sölufæri. Frávik frá þeirri meginreglu er háð samþykki bankaráðs og þarf að byggjast á sérstökum rökum og skráningu. Þetta er í samræmi við nýja stefnu bankans um sölu eigna sem ákveðin var í lok mars sl.

Það er mat bankaráðs að Landsbankinn hafi þegar gripið til ráðstafana til að bæta úr flestum þeim þáttum sem ábendingar Ríkisendurskoðunar snúa að. Bankaráðið hyggst þó bæta enn frekar umgjörð og verklag bankans að þessu leyti. Í því ljósi er gerð grein fyrir viðbrögðum bankaráðs við ábendingunum hér á eftir. Bent er á að með bréfi, dags. 21. október sl., sendi Landsbankinn Ríkisendurskoðun athugasemdir og andmæli við drög stofnunarinnar að skýrslu sinni. Landsbankinn vill taka fram að eftirfarandi viðbrögð eru byggð á framangreindum skýrsludrögum og hefur bankanum ekki verið gefinn kostur á að setja fram viðbrögð við endanlegri skýrslu stofnunarinnar.

1. Að grípa þurfi til ráðstafana til að endurreisa orðspor Landsbankans

„Ríkisendurskoðun hvetur bankaráð Landsbankans til að grípa til nauðsynlegra ráðstafana til að endurheimta og efla það traust og þann trúverðugleika sem bankinn hefur á undanförunum árum stefnt í hættu með verklagi sínu við sölu á verðmætum eignum. Stofnunin telur sérstaklega mikilvægt að bankaráðið tryggji að bankinn fylgi eigandastefnu ríkisins og öðrum reglum sem eiga að stuðla að góðum stjórnarháttum og heilbrigðum og eðlilegum viðskiptaháttum á fjárlamarkaði. Þótt undanþáguheimildir frá meginreglunni um opið og gagnsætt sölufæri geti í einhverjum tilvikum verið nauðsynlegar ber að beita þeim af varfærni og kostgæfni.“

Endurheimt trausts á fjármálamarkaðnum er áskorun. Bankaráð gerir sér grein fyrir því að Borgunarmálið hefur haft neikvæð áhrif á orðspor Landsbankans. Bankaráð endurskoðar stefnur og ferla með reglubundnum hætti til að starfsemi bankans sé í samræmi við áhættuvilja og til að lágmarka orðsporsáhættu.

Bankaráð hefur lagt áherslu á að innan bankans sé öflugt eftirlit og að unnið sé markvisst með niðurstöður innri og ytri eftirlitsaðila til að bæta starfsemi og tryggja að hún sé í samræmi við lög og reglur á hverjum tíma. Bankaráð hefur lagt sig fram um að bankinn sé til fyrirmyndar að því er varðar góða stjórnarhætti og heilbrigða og eðlilega viðskiptahætti á fjármálamarkaði. Eigendastefnur ríkisins byggja á og endurspegla meginreglur laga og viðurkenndar leiðbeiningar um góða stjórnarhætti sem liggja til grundvallar starfsemi Landsbankans.

Orðsporsáhætta getur falist í allri starfsemi og ákvörðunum varðandi starfsemi Landsbankans. Landsbankinn hefur sett sér stefnu um helstu starfsþætti og áhættur, þar með talið orðsporsáhættu. Stefna um orðsporsáhættu var samþykkt af bankaráði í lok mars 2016. Tilgangur stefnunnar er að styðja við viðskiptaáherslur bankans, efla traust og takmarka hættu á orðsporstjóni. Stjórnendum ber að starfa í samræmi við stefnuna og hafa eftirfarandi þætti að leiðarljósi:

- » Gera árlegt mat á orðsporsáhættu í starfsemi sinnar einingar.
- » Sjá til þess að verklag takmarki hættu á orðsporstjóni í starfseminni.
- » Að starfsmenn fái fræðslu um orðsporsáhættu.
- » Skrá rekstraratvik sem valda orðsporstjóni.
- » Tilkynna um verulega orðsporsáhættu.

Á yfirstandandi ári hefur að ósk bankaráðs verið farið yfir ferla við sölu eigna og unnið er að eflingu fyrsta stigs eftirlits og áhættuvitundar innan Landsbankans. Þessi viðbrögð bankaráðs eru fyrst og fremst sett fram í þeim tilgangi að tryggja að reglum og stefnum sé fylgt og að lágmarka orðsporsáhættu bankans. Landsbankinn hefur upplýst, eins og kostur er, opinberlega um framkvæmd sölu á hlutum í Borgun og Valitor en það er stefna bankaráðs að hafa starfsemi eins gagnsæja og kostur er og í sátt við samfélagið.

Bankaráði er ljóst að ásetningur um að starfa í samræmi við bestu framkvæmd um góða stjórnarhætti og viðhafa heilbrigða og eðlilega viðskiptahætti er viðvarandi viðfangsefni. Í áhættustefnu bankans segir m.a.: „Fyrirtækjamening Landsbankans einkennist af faglegum vinnubrögðum og traustum ferlum sem styðja við öflug áhættustjórnun. Stjórnendur bera ábyrgð á eftirliti og stjórnun þeirrar áhættu sem verður til innan þeirra eininga. Ákvarðanir eru teknar að undangenginni ítarlegri og faglegri umræðu um helstu kosti með langtíma hagsmuni bankans og viðskiptavina að leiðarljósi. Öflug eftirfylgni með ákvörðunum og vöktun áhættu er samofin allri starfsemi bankans.“ Unnið hefur verið markvisst að því að starfsmenn bankans hafi góða þekkingu á lögum, reglum og stefnum sem gilda um starfsemi hans. Sett hefur verið í gang fræðsluáttak sem miðar að því að styrkja fyrstu varnarlínu bankans hvað varðar áhættu með sérstaka áherslu á starfsreglur, siðareglur, orðsporsáhættu og sviksemi. Það er trú bankans að þetta muni efla bankann, auka áhættuvitund starfsmanna og auka traust til hans.

Í byrjun árs 2015 setti Landsbankinn sér nýja og metnaðarfulla stefnu til ársins 2020. Stefnan miðar að því að viðskiptavinir finni að með Landsbankanum nái þeir árangri og að bankinn og viðskiptavinir hans njóti gagnkvæms ávinnings. Grundvallaratriði í stefnu bankans er að hann sé til fyrirmyndar og sé traustur samherji í fjármálum. Gagnkvæmur ávinningur er mikilvæg forsenda fyrir trausti viðskiptavina á Landsbankanum og þar með orðspori hans. Það tekur langan tíma að byggja upp gott orðspor en það er mat Landsbankans að það verði gert með góðum verkum til ávinnings fyrir viðskiptavinum bankans, hluthafa og aðra hagsmunaaðila. Undanfarna mánuði hafa mælingar sýnt að ánægja viðskiptavina er að aukast og markaðshlutdeild Landsbankans hefur aldrei mælst hærrí.

Bankaráð mun fylgjast með og meta árangur framangreindrar vinnu og grípa til viðeigandi ráðstafana eftir þörfum.

2. Að tryggja þurfi að starfsreglum bankaráðs sé fylgt

„Ríkisendurskoðun hvetur bankaráð til að fylgja betur ákvæðum starfsreglna sinna. Því ber t.d. að fjalla um og taka ákvarðanir um óvenjulegar eða mikilsháttar ráðstafanir, m.a. sölu mikilvægra eigna, eða veita bankastjóra formlegt samþykki sitt fyrir því að standa að þeim. Bóka þarf slíkar samþykktir í fundargerðum bankaráðs.“

Það er mat bankaráðs að farið hafi verið eftir starfsreglum bankaráðs að því er varðar eignasölu á því tímabili sem úttekt Ríkisendurskoðunar nær til.

Bankaráðið tekur undir mikilvægi þess að fylgja starfsreglum sínum og hefur unnið að endurskoðun reglnanna, stjórnarhátta og verklags. Bankaráð hefur farið yfir framkvæmd funda bankaráðs og undirnefnda þess og er það mat bankaráðsmanna að bankaráðið starfi í samræmi við starfsreglur sínar. Þá hefur bankaráðið farið yfir verka-skiptingu milli bankaráðs og bankastjóra.

Bankaráðið hefur fjallað um óvenjulegar eða mikilsháttar ráðstafanir bankans og er sala allra mikilvægra eigna nú háð sérstöku samþykki bankaráðs. Frávik frá meginreglunni um opið sölufarli skulu rædd og samþykkt af bankaráði og skráð sérstaklega.

Bankaráðið er sammála því að þótt sala eigna fari fram í dótturfélögum þarf Landsbankinn að tryggja að dóttur-félög bankans fylgi sambærilegum verklagsreglum um sölu eigna og bankinn hefur sett sér.

Til að efla bankaráðið enn frekar í eftirlitshlutverki sínu mun bankaráðið vinna að neðangreindu:

- » Endurskoða verkefni regluvörslu þannig að þau nái einnig til hlíttingaráhættu (e. compliance risk) og skýrslu-gjafar til bankaráðs.
- » Fræðsla fyrir nýja bankaráðsmenn verði eflað enn frekar og sett í formlegra ferli. Einnig verði tryggð við-varandi fræðsla fyrir bankaráðsmenn á lögum og reglum og öðrum mikilvægum þáttum í umgjörð bankans.
- » Bankaráð mun yfirfara starfsreglur sínar sérstaklega m.t.t. ábendinga Ríkisendurskoðunar um skjölun gagna og mikilvægra ákvarðana.
- » Ferlar og eftirlit með sölu eigna verði endurskoðað með það fyrir augum að tryggja enn betur aðkomu reglu-vörslu og innri endurskoðanda.

3. Að tryggja þurfi fullnægjandi skjölun gagna

„Mikilvægt er að gögn Landsbankans og dótturfélaga hans sem varða mikilvægar ákvarðanatökur séu skjöluð og varðveitt innan bankans. Að mati Ríkisendurskoðunar þarf að bæta úr þessu.“

Bankaráð mun beina því til bankastjóra að stjórnendur leggi sérstaka áherslu á að samskipti og fundir sem mynda grundvöll að mikilvægum ákvörðunum sem teknar eru í bankanum séu ávallt skjalfestir ásamt tilheyrandi skjölum og gögnum samkvæmt neðangreindum reglum.

Landsbankinn hefur sett sér reglur um skjalastjórn og vörslu skjala. Tilgangur þeirra er að uppfylla kröfur sem gerðar eru um meðferð skjala og tryggja að varðveisla þeirra sé með þeim hætti að þau séu til staðar eins lengi og þeirra er krafist og aðgengileg þegar þeirra er þörf. Reglur þessar gilda um öll þau skjöl sem verða til í Lands-bankanum eða í starfssemi tengdri bankanum, þ.m.t. þau skjöl sem berast frá utanaðkomandi aðilum. Allir starfs-menn Landsbankans þurfa að standa skil á að skjöl sem verða til í störfum þeirra séu rétt, nákvæm og rekjanleg. Reglur þessar gilda fyrir alla starfsmenn Landsbankans. Reglurnar gilda einnig um verktaka sem starfa á vegum bankans.

4. Að tryggja þurfi ábyrgðarskil milli bankans og dótturfélaga hans

„Ríkisendurskoðun hvetur Landsbankann til að tryggja skýr ábyrgðarskil milli bankans og dótturfélaga hans. Óæskilegt er að bankastjóri sitji í stjórn þeirra.“

Bankaráð Landsbankans er sammála því að skýr ábyrgðarskil þurfi að vera milli Landsbankans og dótturfélaga hans enda eru dótturfélög bankans sjálfstæðir lögaðilar. Landsbankinn hefur unnið að breytingu á Hömlum ehf. þar sem félagið verður lagt niður og starfsemin flutt til Landsbankans. Eftir breytingu á rekstrarformi Hamla ehf. verða Landsbréf hf. eina starfandi dótturfélag Landsbankans. Formlegur aðskilnaður er á milli Landsbréfa og Landsbankans. Tryggt er að meiri hluti stjórnar Landsbréfa sé óháður bankanum og gerðar eru ráðstafanir til að koma í veg fyrir hagsmunaárekstra hjá stjórnarmönnum.